

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาทและของจอห์น ล็อค เพื่อให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันระหว่างปรัชญาทั้งสอง

พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นว่าความรู้มี 2 ระดับ คือ 1) ระดับผัสสะ ซึ่งมีประสบการณ์เป็นบ่อเกิด โดยอาศัยอายตนะภายในที่สมบูรณ์ กระทบกับอายตนะภายนอกพร้อมทั้งการมีมนสิการ เกิดเป็นความรู้ขึ้น ในกระบวนการนี้จัดเป็นความรู้ในระดับธรรมดา 2) ความรู้ระดับเหนือผัสสะ เกิดจากการบำเพ็ญสมาธิภาวนานำไปสู่การเกิดปัญญาญาณหยั่งรู้

จอห์น ล็อค เห็นว่าความรู้เกิดขึ้นได้โดยอาศัยการมีเพทนาการที่รับมโนภาพเชิงเดี่ยวของวัตถุภายนอกเข้ามาสู่จิต และจิตทำหน้าที่พิจารณาเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นเอกภาพสะท้อนออกมาเป็นมโนภาพเชิงซ้อน และนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกภายนอก

ความคล้ายคลึงกันของปรัชญาทั้งสองสำนักนั้นมี 2 ประเด็นคือ กระบวนการเกิดขึ้นของความรู้ในปรัชญาทั้งสองสำนักโดยอาศัยประสาทสัมผัสเป็นหลัก และมีแหล่งกำเนิดของความรู้ที่คล้ายคลึงกัน (เพียงแต่กระบวนการเกิดและแหล่งของความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาทมีกรอบที่กว้างกว่าในเรื่องของภาวานามยปัญญา)

ทัศนะที่แตกต่างกันนั้นมี 4 ประเด็น คือ 1) พุทธปรัชญาเถรวาทนั้นยอมรับระดับของความรู้ทั้งระดับผัสสะและระดับที่เหนือผัสสะ ขณะที่ทฤษฎีความรู้ของจอห์น ล็อค จัดอยู่ในระดับผัสสะของพุทธปรัชญาเถรวาทเท่านั้น 2) พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นว่าขอบเขตของความรู้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทางผัสสะได้ ขณะที่จอห์น ล็อคปฏิเสธ 3) พุทธปรัชญาเถรวาทปฏิเสธความรู้ที่เปิดเผยโดยพระเจ้า ขณะที่จอห์น ล็อคนั้นยอมรับ 4) พุทธปรัชญาเห็นว่าศรัทธาเมื่อประกอบด้วยปัญญา จึงเป็นศรัทธาที่ถูกต้อง ส่วนจอห์น ล็อคเห็นว่าศรัทธาเป็นเครื่องพิสูจน์สิ่งที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยประสาทสัมผัส

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to study the concept of the theory of knowledge of Theravāda Buddhist philosophy and John Locke, and 2) to compare and contrast the concept of theory of knowledge of both philosophies.

The results of the study signified that according to Theravāda Buddhist philosophy, there are two kinds of knowledge which were 1) sensory perception that can be gained by six senses organs, and 2) extrasensory perception that can be attained by insight meditation.

According to John Locke, knowledge can be gained by sensation that received simple ideas of things from without into the mind and that mind contemplated those ideas as a complex one.

The similarities of both concepts were that both philosophies insisted that perception was the origin of knowledge and the process of knowledge was the sensation. (But the concept of process and origin of knowledge of Theravāda Buddhist philosophy is wider than John Locke's concept in the case of knowledge from extrasensory perception.)

Their differences were: 1) Theravāda Buddhist philosophy insisted the sensory and extrasensory perception whereas John Locke only insisted sensory perception 2) Theravāda Buddhist philosophy insisted that extent of knowledge can be wide more than ideas got from sensational organs whereas John Locke denied 3) Theravāda Buddhist philosophy denied the revelation from God but John Locke accepted, and 4) Theravāda Buddhist philosophy evaluated the faith consisting of wisdom as the knowledge whereas John Locke evaluated it as the proof of knowledge beyond sense organs.